

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

143. szám.

Pest, augusztus 29. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Előfizethetni csak a kiadónál országosan Kunewalder házában, vidéken a k. postahivatalnál.

Előfizetési ár:

Julius elejétől kezdve fél évre Budapesten házhozhordással 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

Évnegyedre Budapesten 2 ft. 30 kr. vidékre postán 3 ft. 30 kr..

Egy hónapos elő fizetést csak helyben, s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadunk el.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 3 kr. peng. p. fizettetik.

Pest aug. 29.

— Nagy megütődést okozott, hogy ma délután a hatóság rendeletéből a nemzetőrség számára azon figyelmeztetés mellett, hogy ha a városban vést dobólnának, mindenki fegyverével előjönni tartozzék, kemény töltések osztattak ki.

A képviselők házában az ülés tizenkét órakor kezdődött: tárgy a pénzügyi javaslat. Kossuth nem volt jelen. Klauzál Gábor egy hosszú dicitot tartott arról, hogy Magyarország Austria részéről a vámviszonyokra nézve annyira el van nyomva, hogy hasonló elnyomás a történetekben páratlan.

Voltak képviselők, kikre nézve ezen beszédben sok új volt.

Az ülés egy sereg paragraphus elfogadása után nyájas mosolyok, s udvarias kézszorítások között délután két órakor békeességben eloszlott.

A kamra tagjainak egy része rendkívül ingerült állapotban van. Sokan panaszkodnak, hogy nyugtalanságaikban sem éjjelük sem nappaluk.

A többség a legirtóztatóbb phlegmával tárgyalja a törvényjavaslatot, melyet ha igazi bizodalma volna a ministeriumban, ez uttal egy előlasás után el kellett volna fogadnia.

Illy rendkívüli időkben, az ország jövődjé feletti elhatározás végperceiben, ha Kossuth volnánk, ezt követelnők is.

Világon nem képzelhető borzastóább satira mint hosszú nyugalmas s egész évre terjedő apróságos és részletes számadás, midőn nem tudjuk melyik perczen gondol meg a vészkarang.

A ministerium, mit mindennap mondunk, elvesztegette a négy hónapot, mellyben nem csak illendőleg elkészülhetünk volna, hanem alkalmasint erős hangvitelünkkel fogva másokat az ellenkészületektől elriaszthatunk volna.

Ésmost maga a képviselőház akar büntárs jenni abban, hogy a legutolsó perczek, midőn már már a kétségbeesés dühéhez kell folyamodnunk a perczeket hozadalmas kisserűtködésekre pazarolják.

Ellenségeink azért bátrak, azért követelők, mert látják, hogy mi saját gazdag erőnkben, és kimeríthetlen segédforrásainkban fulladozunk.

Ha, igaz mit mondanak, hogy a nép nincs velünk, annak csak az oka, mert az erélytelen kormányt minden ember elhagyja.

Ugyan micsoda más érdek kötötte a népeke például Metternich politikájához? semmi más, mint az erély.

Hogy kívánhatta volna a magyar kormány, hogy körülte mindenek egybe seregeljenek, ha az emberek érzették, hogy e kormány őket meg nem védheti?

Nyájas olvasó, a nép csak világos akarat és ismert zászlók alá szokott csak összeseregleni.

A világon minden elv, minden tan és vélemény, minden szó, ha az bátran és harsogva kürtöltetik, elég pártolókra akad. De oda senki-nek sincs kedve gyűlni, a hol férfiak vannak, kiknek minden szavuk egy talány, kiknek céljuk ismeretlen, s kikben nincs határozottság, nincs állandóság.

A magyar ministeriumról soha senki sem tudta mit akar. Néha egy mutaták magokat, mint kik elhatározzák intézkedéseikben kitűnőleg az ország függetlenségét tekinteni főszempontnak. Egy más órában pedig miként az olaszügy, s a svarczgelb ügyben egészen ellenkezőt tanusítottak. —

Az okát tudjuk. A kormány előtt mindig ez állott. Engedni, vagy állépní a forradalmi politikára. Meg kell vallani keserű alternativa.

A ministerium támogatva az aluszékonyásban fetregő táblabíroságtól az első utat választotta, s azzal a leggunyosabb helyzetbe, s maga magával a legélesebb contradictióba jött.

Lássuk csak. A ministerium, csakhogy a forradalmi politikát, (a mi közbevetőleg legyen mondva, lényegileg különbözik a forradalomtól) elkerülhesse, egy kielégíthetlen követelő ellenében folyvást és folyvást engedett.

Lássuk, mit kíván tőlünk ezen kielégíthetlen követelő — statusadósságot, hadügyet, és pénzügyet, szóval, mindazon eszközöket, mellyeknek ha egyszer az osztrák kényelmes birtokába jut, régi czélját a beolvasztást azután könnyen kiviheti. —

Ellenben, miután tudjuk, hogy a ministerium azon útfélen predikálja, hogy ők inkább meghalnak, mintsem az 1848. III. törvényből csak egy betűt is engedjenek, s azért a mult országgyűlés után el is vállalták a tárczákat, magokra vették a felelősséget, hogy azon törvényeket fenfogják tartani legstílyosabb contradictio ezennel kifog tenni.

A ministerium ígérete és köteleessége ellenére a kielégíthetlen követelő javára folyvást és folyvást enged. Enged azzal, hogy sok dolgot kedvükért nem tesz, enged az által, hogy sok más pedig elkövet. Miért? mert előtte a tragikus alternativa, melly szerint vagy engedni kell, vagy egy új politikára átlépní.

A ministerium enged, nehogy forradalmi politikához kelljen folyamodni. És enged tovább, és tovább mig egyszer az engedést vagy ő, vagy az ország megsokalja.

De midőn szüntelenül engedett akkor csak őn magát gyengítette mindinkább! következőleg a ministerium csak azért kerülte a forradalmi politikát, hogy akkorára midőn elvégre, ha szabadon akarunk élni, mégis ezen politikához kellend folyamodnunk, akkorára az ellenség minél erősb, mi pedig minél gyengébbek logyunk.

Már aprilban kellett volna mindent megkezdünk, nem pedig tetszelegni magunknak, hogy mi mindenható ministerek vagyunk!

Ha a ministerium kéz alatt mindig csak erősít magát, a menők bánták volna, akármit írnak oda az adreshbe, bizony senki sem gondol olly nagyon vele, ha sárgafekete zászlóra szavazunk-e, vagy pedig nemzetire.

Ügyeinknek rövid idő alatt jobbra balra el kell dölnie, s azon kiállítandó ujonczok minden bizonytal bármit mond a törvény, vagy mint nemzetiek fognak lenni.

Mellyik fog a két lehetőség közül megtörténni, a sors kezében van. Mert mi nem teszünk egyebet, mint az időt pazaroljuk. Az idő pedig nem vár, az események rohannak, mi maradunk.

Ellenségeink mélyen hallgatnak, és kacagnak magukban, mert mentül tovább késünk, az ő győzelmük annál bizonyosb.

Ha mi aprilban adunk symptomákat arra, hogy nem akarunk engedni, az osztrák kormány az akkori szorult helyzetében könyörög nekünk, s két kézzel szórja a kedvező alkufeltételeket.

Most? változtak az actiák.

Ha most kezdünk, azonnal látni fogjuk, hogy

minden lépéseink ellenében odakint két lépés történik. Már csak pusztá hírére pénz és katonai operációknak miket kellett e napokban visszahátul tapasztalnunk.

Kérdjük tehát, van-e még kedve a ministeriumnak tovább engedni, mert hiszen már most is ott vagyunk, hogy a törvény szakaszaiból egy egész sort oda engedünk.

És nyertünk-e viszont engedményeinkért valamit.

Semmit sem. Csak egy kis időt, mely ugyan a nemzet sorsára nézve legvéghetetlenebben drága kincs, de nem a mostani ministerium kezében. Ezt tudják elleneink. Az osztrák kormány csak azért enged időt, mert látja, hogy mi azt úgy sem igen használjuk.

Azt hiszi, hogy ha így visszük ügyeinket, ide s tova nem hogy meghodítania kellend minket, hanem inkább kegyesen visszafogadnia, még pedig minden feltétel nélkül.

A ministerium négyhónapos tétlenségében csak aludt, s álma után azon ébred fel, hogy őt az osztrák kormány lekötötte. Egyik lábát szent Tamásnál, másikat Zágrábban. Most nem tud járni, csak vergődik, s csak abból él, hogy ámitja magát.

Honnan jó segítség?

Lehetséges volna-e, hogy a nemzet olly ifjan és szépen elveszthessen akkor, midőn annyira ereje hever kün porlagon és használatlanul.

Mákvirágok.

— A miniszerelnökénél — mint hiteles kútfőből hallottuk, nem sokára egy ministerialis zenészet-, szavalati- és tánczestély fog rendeztetni. Az előforduló piece-ek következők:

Első szakasz.

1. La Pœrfindia című nagy ópera buffa nyitány, előadva az összes ministerium által avec accompagnement des 200 ezer katona és 42 millió pengő forint.

2. Allegro furioso, szószékre alkalmazva et exécuté par Kossuth.

3. Rule Britannia, szavafja s egy lánczszemmel kíséri Széchényi.

4. Les belles coquettes, pas des deux eljárva Kossuth és Szemere által.

5. Larghetto lamentabile, a nagy böngön előadva Klauzál által.

6. Ballabile nagyhatású nészze semmi fogd meg jól, egy külügyministeri tárczán játszva Eszterházi által, ki ez alkalomra rá vétette magát Pestre jönni.

Második szakasz.

1. Bizalemszavazás című Possé finaléja, előadva egy nagyhasu főrend által s kísérvé Bernát József és Chiky fürulyások által.

2. Gott erhalte, énekli Mészáros.

3. A logilkos, nagy hasbolbeszélési mutatvány Déak Ferencztől.

4. Il dolce far niente, nagyszerű magánytáncz, Klauzál Gábor.

5. Notturmo, egy megyorófa-pálczán sipolja Széchényi.

6. Chansons d'amour avec des variations brillantes, egy ív papíron játszva Szemerétől.

7. Fuga furiosa, Hám János süvegén előadva Ötvös által.

Az egészet pedig bezárja egy Grand Trio énekelve Batthyáni Lajos, Ivánka Zs. és Nyéki Albert által.

— A képviselők teremébe tegnap egy veréb repült be, melyre nézve az elnöknel következő törvényjavaslat tétetett le:

1. §. A teremben levő veréb kihajtása elhatározatik.

2. §. Ezen határozat fogantatba vétele a három Madarászokra bízatik.

— Az érintett veréb némelly képviselők fejébe szegett ütött. Reactio kémjeiről és rögtön ítélőszékről volt suttogás, s a gyanus szárnyasállatnak szemügy alatti tartására intézkedés történt.

ma reggel 9 órakor.

A veréb kiűzetett s repülését egyenesen az alduna felé vette, és gyanut gerjesztőleg csiripolt Buda felé.

11 órakor

A gyanu nem volt alaptalan. Az elrepült veréb csakugyan illyr kém volt, s zinei Nagy Károly képviselő polgártársunk ülőhelyén megtaláltattak.

Erémítő felfedezés következtében az egészségügyi ministeri osztály következő rendeletet fog közrebocsátani:

„Tekintve azon méltó aggodalmat, mely egy illyr veréb-kémnek a nemzet képviselői teremébe lett behatolásából eredhetőleg, ez ikervárosok béke szerető polgárainak honszerelme magasztos érzetétől dagadó kebleikben lakó szívkamarákban életveszélyeztetőleg gerjedhet: az első felelős független magyar ministerium egészségügyi osztálya kötelességéből származó kedves kötelességének tartja az aggállal telt kebleket azon biztositással nyugtatni meg: hogy a képviselő teremében történtek a kérdésbeni veréb által annál kevésbé árulhatnak el, mivel az tökéletesen esztét veszté...!!

Csernátóni.

Barátom Albert!

Vácson vagyok a fehér hajó vendéglőnek egyik szobájában, egyes-egyedül.

Mi a patvart keres ez Vácson? kérdelek, tudom, magadban, egy szánakozásteljes ásitással pillantván a postabélyegre.

Hah barátom ennek sok oka van. Némely tárgyak felett csak bizonyos távolból lehet helyesen itélni, mert a közellét elfogulttá teszi a keblét s kráptáztatja a szemet; ezért ohajtam egy kissé messzebből tekinteni grand jeu-t, mely

honunk fővárosában játszatik. Vágytam bár pillanatra is — kibontakozni az együtt játszás nyomtatásából s valamivel távolabbról szemlélt szerepet vinni. A partit-t néző — feltéve, hogy ért valamit hozzá, sokszor jobban és gyorsabban átlátja a helyes vagy bal lépéseket, mint magok a játszóok.

És akartam is még egy kis friss és politikától ment léget szívni, távol von dem Thun und Treiben, mely Pesten még az imaházakat is átjárja s mely olly változatos s mégis olly nyomasztó, mert — nem természetes.

Látod barátom, mennyi okot tudok előszámlálni s pedig mindezek — mint mondani szokás — in ultima analysi hamisak, mert a valódi ok egy földi angyal volt, kit Váczig elkísértem, egy angyal, kiért képes volnék magamat — mint Lauka barátunk mondaná tönkre gözhajózni:

Reggeli 6 órakor indulánk el; a hajón nem volt felette sok utas; ezek nagy részét is azonban a reggeli hideg lég a cabinetekbe hajta. A társaság egyébiránt már az elinduláskor boszankodni kezdett, mert a hajót egyik utas a leglassubbak egyikének lenni mondá. Képzelheted, hogy ezen általános kedvetlenséget gerjesztő nyilatkozat tévdjét mint legjobb emberemet tekintem s kész lettem volna megosókolni.

Az utasok mind téli módra voltak beburkolva szűrőkbe köpönyegekbe és kabátokba a nők hasonlag.

Egyébiránt minthogy mind az, mit a hajó személyzetét vagy az ut eseményeit illetőleg írnék, miután nagyon körülnézni sem időm sem kedvem nem vala — teljes jogon saját találmányomnak s így valótlannak tartanád, ez-kről mi sem szólok.

Elég annyi, hogy Vácra érve a hajóból kiszálltam, nehéz szívvel mondam el, hogy „édes Minkám (?) el kell válni!” Hiszed vagy nem, de a gözös is osztozott bánatomban s kerekei olly nehezen indultak meg mozogai, mintha fájt volna néki kincsemet tova vinni; a Duna pedig mély habokat vetett bosszujában s a szél csipősbben fujt.

De mind semmit sem használt, ich bin auf's Trockene gekommen s ő elment Győrbe, hol Hazánk eltemetve fekszik, mig pedig — mi legkülönösebb — a ministerium érdemén kívül csupán az ottani nemzetország muszkaszagu fellépése által.

Oh Győr! warum hast du mir das gethan? Ugy érzem magam most Vácson, mint egy második Robinson.

Délutáni 4 óráig bámulhatom a város nevezetességeit.

Előttem hömpölyög a duna nyugodtan és elene-állhatatlanul, mint bátor hadsereg.

Oh bár a folyó minden cseppe egy egy tengerré változnék, hogy elöntné ott alatt ama háladlan fajzatot, mely édes anyjára fené gyilkos fegyvercit!

Ime, szabadulni véltem jelen állapotunk nyomasztó sulyától, de nem lehet a hatalmas folyó s a békes vidék contrastja feleleveníteni lelkennek pillanatra elszunnyadt aggodalmait, s a komor valóság üzni kezdi szép álmaimat, melyekben ez édes hont boldognak, virágzóknak és méltóságos-

nek láttam, s bizony hinni kezdünk a költő szavaiban, mely szerint:

Multadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám,
Miattad vérzem én!

A dolgok állása oda jutott már, hogy a jobb-érzéstiek csak — dicsőséges határról beszélnek; és elérkezett azon szorongató helyzet is, mely — a historia tanúsága szerint — csak a legnagyobb catastropheok szelén szokta meglepni a népeket: értem azon gyanakodást, mellyel kiki a másikban egy egy ellenséget keres, mellyel minden eseményben árulást keresünk.

Hazámfiak! Őrizkedjétek e helyzettől, mert a melly népet az önmagában hit elhagyott, az veszve van.

Körülményeink — az igaz — naponként nehezülnek, fejük felett még tiszta ugyan a láthatár, de csak az érzéseitől megfosztott nem látja és nem érzi a közelgő vihar előjeleit, árulás is van ügyeinkben akármennyi, de még főbbjellemtelenség, melly ma hódol a magyarnak és holnap fejet hajt az osztrák vagy illyr előtt.

De bár felénk nehezédtek is az idők, s bár egyes dörgéseket hall, s vékony villámsugarakat lát is a finomabbérzékű, de csak a gyáva képes elcsüggedni, csak a nyulszívű dobja el fegyvereit.

Nem csüggedés, czélszerű és ildomos használata fegyvereinknek még mindent jóvá tehet.

De félre immár valahára ama mindenfelé kapkodó politikával; félre ama rosszul értelmezett, s még rosszabbul alkalmazott emberiségi érzettel, és félre ama tulvitt hűség és becsületesség átkoskövetkezményű simogatásával!

Midőn egy hon léte forog kérdésben, az ingatagság az első tördőfés az élet erére; midőn egy országot akarunk megmenteni, akkor egyes emberek élete feletti pityergés a legelső lökés az örvény felé; midőn egy hit-szegő fajjal van dolgunk, melly a gazság mind nyílt és tekervényes utait felhasználja ellenünk — mi mégis csak egyenes uton és becsületességünk affectálásával álljunk ellent?

Bitót a gaznak, és golyót az áruló fejébe, de ne csüggedjünk.

Legyen egyszer már vége ama Bécsbe való futkázásnak, mellyből csak azt tapasztaljuk, hogy minden oldalról csálnak.

Maradjon a ministertum köztünk és álljon elvégre az események élére. Még nem késő. Isteneura, sem látói, sem tapasztalt politikai genievel nem bírok, de van e kebelben érzet, melly azt mondja, hogy még semmi sincs elveszve.

És mert a legvégsőre is készen kell állanunk, gondoskodjék a kormány, hogy a még kezéinél levő erő is el ne vesszen.

Ószlassa fel a nemzeti gyűst inkább ma, mint holnap. A hozott törvényeket szentesitse, de rögtön, és nem alkudozva. Ha nem szentesítik is sebját. A pénzt és katonát úgy sem egy név aláírása fogja előteremteni. Bocsásson manifestumokat Európa udvaraihoz, felvilágosítására azon szövetségnek, mellyel irántunk Austria van. Nevezzen

teljes hatalmu biztosokat az ország minden részeiben, szüntesse meg a hatóságokat. Erősítse — és pedig annak rende szerint — az ország erősebb várait. Budát, Komáromot, Aradot és Váradot, úgy Gyula-Fehérvárt és Fogarast. Az ország határain belül levő magyar katonaság jó és hív, és szereti honát, s érti az idő új szellemét; csak némelly tiszteltől szabadítottassék meg, s itt ne legyen a ministerium válogatója, ki a vízbe bukott gyermeket kiszabadítani akarja, nem húzza le előbb saruit, a magyar sorkatonaság tisztikarának tisztának kell lenni, *comme que conte*, van erre mód és példa, akár a historiában is.

Ellenünkben felhasználják minden, bujtoznak mindenhol, s forradalmat szítanak fel minden áron.

Használjon fel kormányunk is mindent, bujtozgasson a bujtozók ellen és között, és eszközölje a forradalomnak ellenforradalmát.

Ma dolgaink még rosszabbra fordulnának is, még akkor is volna egy utolsó út, mellyre rá léptetnénk; mi ez utat is ki fogjuk mutatni, ha az óra ütni fog, addig csak annyit jegyzünk meg, hogy

„Flectere si superos nequeo,
Acheronta movebo.“

Egy nagy hibája volt a mi kormányunknak létezésének első napjaitól kezdve, s ez abban állott, hogy a hon állását, mint normalis állapotban levőt vette, vagy legalább, mint ilyenben intézkedett, s nem tudott csak egy pillanatig is felemelkedni azon forradalmi állapotra, mellybe — bárhogy is akarjuk magunkat mystificálni — Magyarország nemcsak azon európai általános forrás, hanem a kivívott függetlenség ellenébeni reactionalis ármányok által vitetett.

A ministerium soha, de egyetlen forradalmi lépést sem tett, s ezért nem volt egyetlen lépésének is sikere.

De hagyjuk ezt. Én a recriminatiokat most általában mind két oldalról helyszákvülteknek tartom annyival inkább, mert — mint látszik — maga a kormány és pártja is a radical párt szavai felé kezdik hegyezni soká bedugva tartott füleit.

Forradalmat, lázadást *eau des mille fleur*-rel le nem csendesíthetni.

Menjenek haza a nemzet képviselői, kik a bennök helyzett bizodalommal sokkal több hasznot tehetnek a honnak körükben, mintha állásuk méltóságát s a törvényhozási terem szentségét, személyes surlódások és ingerült megtámadások színhelyévé teszik.

Legyen csak kormányunk olly elhatározott és szilárd, milyennek azt mi mindig ohajtók, és nem leend akkor szükség ijesztgetni egyik a másikunkat. A szilárdságot követni fogja az erő, ebből pedig sarjadozik a bizalom.

Rövid levelet akartam írni néked a vidéki szépségekről, utamról és Vác nemzetességéről — mellyek közt te bámulsz két piczinke kezecskét — szóval mindenről csak politikáról nem, s ime egy óriási hosszú politikai levél lett belőle, mellyet magam sem tudnék másodszer elolvasni. Hijában, a rossz szokások hatalmasabbak, mint a jó feltételek. Estére ismét Pesten leszek, addig is áldjon meg az ég reménnyel és erős bizalommal,

millyenben szükségét kezdi látni jelenleg aug. 26 Váczon mulató barátod is.

Csernátóni.

Verbász Aug. 22. 1848.

Szerkesztő!

A hír mindenkor sebes szárnyakon repül, de különösen ez újságszomjas időben — midőn mindenki csak újságot vágy hallani, újságot kíván beszélni — midőn valótlannál valótlanabb — tarkánál tarkább hírek keringnek. —

Tudom, hogy midőn ön e sorokat olvassa, akkor az egész főváros, sőt az ország száján köz és napi beszéd tárgya — hogy a pesti nemzetőrsereg megszaladt. —

És ez így szárazon előadva igaz és némá részben a mennyiben tény, hogy a pesti nemzetőrsereg egy része csakugyan megfutott. —

De ha az a kérdés merül fel, valljon ezen megszaladásért lehet e rosszul fegyverzett egyáltalában gyakorlatlan nemzetőrseregünket mint gyávtát kárhozatni — azt felelem, nem — s allitásokat nem akarom okokkal támogatni — simitgatással elűtni csak szárazon s híven adom elő az egész ütközet folyamát úgy a mint történt — ítéljen felettünk a részrehajlatlan közvélemény — hozzá adván, hogy ezen előadás minden betűjeért zászlóaljunk minden tiszte (kik előtt fel is olvastam) kezeskedik. —

A pesti nemzetőrsereg majd általában mezei munkás, s külömbféle, — német — tót — s magyarjaink néposztályból rögtönözve öszveszedetett, — s f. aug. 8-án a kiskőrösi táborba öszvevonatott, honnan egynapi gyakorlat után verbászi táborba indítottak. —

Szerdán érkezünk meg Verbászra hol rendbeszedésünkkel egy napot eltöltvén, gyakorlatra csak egy nap maradt — mert péntek estvől 6 órakor azzal a parancsal, hogy a sz. Tamás osztrómánál mint tartaléksereg alkalmaztatni fogunk útnak indítottunk. — s a sz. tamási határban meghálván — nap felkölto előtt, a sánczok felé indítottunk — s a sz. tamási szőlők melletti kukoriczák közl fellállítottunk. —

Mintegy 6 óra tájban megkezdett az ágyúzás — mi a sz. tamási kettős tornyon s kukoriczán kívül semmit sem láttunk — ágyúzásnál egyebet nem hallottunk — de állásunkat csendesen megtartottuk — s az első golyó is midőn soraink között elsivóltot, népünk mint ilyenhez szokatlan bár kevéssé megrettent sorainkban legkevesebb sem zavarodott meg. —

Igy több mint 7 óra folyásaig a folytonos ágyúztatást, ámbár az ellenség golyói hol előttünk hol felettünk fűtyültek s számosan hullottak — minden zavar s legkisebb rendtelenség nélkül kiállottuk, — s előrelátó s gondos őrnagyunk parancsára ki golyók gyakori hullása előtt hol jobbra hol balra változtatta helyzetünket (ki akarván az ágyuk irányából vinni seregünket) minden mozdulatokat pontosan s félelem nélkül teljesítettük. —

Hét órai ágyúztatás után midőn mi teljes hittel győzelmet reménylenénk — s népünknel elég volt a lelkesedés, — nagy robaj hallatszik

— s legesebesebb vágatva jönnek az ágyúsok s tüzérek azon kiabálással — nur reteriren meine Herren nur geschwind reterieren — wir haben keine muniton mer — s embereinket szerekkel szaladásra biztatták — ez embereink közt kiknek a rendes reterálásról még fogalmok sem volt a reterálást szaladásra értelmezték — zavart okozott

Minekutána minden kocsisal s tüzértől csak e szavakat hallották ismételtetni, sőt az ágyúkra — kocsikra, embereinket magok felszedték s midőn már rendes gyalogságból is láttak kit gyalog kit kocsin szaladni, a ráczok pedig az ágyúzást újított erővel folytatták, őrseregünk gondolván hogy ágyúval üldöztetik, egy része nevezetesen az 1-ső zászlóalj ámbár a tiszték minden módon visszatartóztatni igyekeztek megszaladt, a mi zászlóaljunk pedig néhány jobb szárnyán levő embereinket, kik közvetlen a szaladó tüzérek mellett voltak, s kiket tiszték szinte kivont karddal visszatartóztatni igyekeztek — de kikre a tüzérek biztatásai jobban hatottak — Bernát Lajos őrnagyunk erélyes vezérlete alatt rendbe tért vissza. —

Már most nem mentegetem bajtársaimat, itölje meg szerkeztő polgártárs, s az egész közönség, hogy valjon gyakorlatlan hadsereg, melly oly különböző elemekből van öszveszerkesztve 2¹/₂ napi gyakorlat után a harczterre kiállitva, minekutána az ágyúzást 7 óránál tovább kiállította, mit a köztünk felszedett számos golyó is bizonyít — minekutána egész nap az ágyú s puska lövésnél egyebet nem hallott sebeseknél, kiket elég vigyázatlanul — vagy tán szándékosan — mind arcunk előtt hordtak el — s nemzetöreinkkel rakattak kocsira — egyebet nem látott — ha mondom, ilyen nép illy előzmények után csak egy részbe megszaladt, — gyáva? vagy vétkes-e?

Szebb lett volna ugyan, ha meg nem szalad.

De ha az egész táborban találkozik csak egy katona is, ki állását tovább megtartotta, mint mi — ha van egy zászlóalj vagy szakasz, melly tanyájára nem elébb ért, mint mi — kivéve az önkényteket, kik utánunk mint egy 10 lépésnyire jöttek — úgy attól elfogadjuk a szemrehányást.

Éppen az volt bajunk, hogy minden katonaság rendszeren visszavonatot, csak minket felejtettek ott — s tábornokunk miatt még most is ott lehetnénk — ha a ráczok kirohanásokat, midőn a tüzérek a löpor hiánya miatt megfutottak, szaladások közben rémült képekkel népünket szóval, s kezeikkel szaladásra nem uszítják. —

Szerkeztő polgártárs, be haragudtam s tisztársaim közül is sokan önre, midőn ilyenfélét írt ön lapjába, s egyet mást gyanusított — de sokan emlegetjük önt, hogy az csak csupa csekélység ahhoz a miket itt lát, vagy hall s tapasztal az

ember — itt nem gyanusítás többé, itt tisztán, mint a napfény tűnek fel a kiszámított camarillai fondorkodások, itt tisztán tűnek fel annak szereplői. —

Nem panaszkodhatunk, hogy nem volt nemzetöreinkben lelkesedés, mert ahhoz lelkesedés kell, hogy a szokatlan néppel az ágyúzásnak neki vigye a vezér, hogy több óráig az ágyúzást kiállja — de uram itt minden oda czéloz, hogy a lelkesedést lehangolják, a nemzetet megbecsulentsék, ennek tulajdonítjuk, hogy midőn látták, hogy az ágyúzást kiálljuk — sőt gr. Károlyi őrnagy 90-ed magával a sánczok ostromlására s a katonaság segítségére vállalkozott, kik között fia is volt — hogy mégis népünket elrémítsék, a futó tüzérek s katonák által futásra készlették — miért jelentésünkre nem büntették meg az illető tüzereket? — ennyit magunkért.

Már most az egész ütközet eljárására teszem észrevételeim, miből meg fogja ön látni, hogy illy intézkedések hova czéloznak. —

Ugyan látott-e valaki ágyútelepet lovas vedsereg nélkül (cavallerie bedeckung) nálunk, — a nélkül volt — nem csuda tehát ha elfogyván a puskapor, megszaladt.

Látott vagy hallott e valaki egy fő vezér alatt láló, s együtt egy célra működő hadtestet minden legkisebb öszveköttetés nélkül — harczolni — tudom nem! — de mi láttunk — mert mi képeztük tartaléksereget, s némű részben az ágyúvédet (Kanonen-Bedeckung) mégis annyi órai ütközet alatt sem az ostromló gyalogság, sem a tüzérek működéséről semmi tudósítást nem kaptunk — sem a visszavonulásra annak idejében parancsot nem adtak.

Láttam itt Pesten hadgyakorlatot ott egyik segéd a másikat éri, egyik parancs a másikat váltja — de itt se segédnek se parancsnak hírért sem hallottuk — éppen a pesti lovasság is erről panaszkodott, hogy ők se kaptak a visszavonulásra parancsot, hogy állomásukat már nap lementével parancs nélkül hagyták el — pedig az ötközetnek 2 órákor már tökéletesen vége volt — s több osztályok már otthon is voltak.

Kérdem, volt e valaha eset, hogy olly veszedelmes sánczokat mint a szent-tamási, egy hadvezér ki annyi erővel rendelkezhet 6—7 száz katonával 6 ágyúval támadja meg — itt ez történt, nem csuda tehát, ha olly lelkes ezredes mint Bakonyi — kit a magyarok istene éltesen olly oroszlányi erővel s hősiességgel harczoló Sándor-ezredbeli vitézekkel sem volt képes a sánczokat megvívni, mert midőn már harczosai a sánczon felmászta, nem lévén új tartalékserege, kényszerült a sánczok tetejéről visszavonulni azt mondta, a hely színén nem egy sebesült, hogy

csak háromszázból álló új segédsapat lett volna — a sánczokban most mi volnánk.

Ezekhez járul, hogy a Sándorezredbeliek a kániculai hőség daczára se vízzel se borral ellátva nem voltak, s így folytonos ostrom mellett, szomjuság, tikkadsággal kellett küzdeni, mind addig, míg őrseregünk számára hozott vizet s bort által nem küldöttük.

Hogy tüzeinknél a löpor elfogyott, mi a nagy idal eset óta soha nem történt, itt pedig minden renden van, mert most kis helyen történt — a 4 hét előtti ostromról hasonlót beszélnek.

Hát ha még a száz meg száz apró eseteket beszédek, mellyek nagyrészt alaposak, elbeszelném. —

Hogy minket a harczterren csak tábornok gyalog sétálva egész kényelemmel mint mikor a szérüre megyünk, sapkába spencerbe látogatott s őrnagyunkkal pár szót váltva, hozzánk nem is szólva azonnal távozott többé magát nem mutatta.

Hogy a Sándor-ezredbeliek egy zászlóalj mikről dicséretnél egyebet nem mondhatunk, az alkotmányra még sincsenek felesketve.

Hogy a székelek olyan helyre voltak állitva, hol a puszkákat sem lötték ki, — holott ha fele nálunk lett volna, most sz. Tamásról írnam leveletemet. —

Hogy az önkénytesek szintolyan helyen voltak, hol a nélkül, hogy csak a harczban részt vettek volna, 19 tagot vesztek.

Végre hogy az erőt, melly egy vagy két helyett sikerrel működhetett volna, mesterségesen úgy elosztották 4 felé, hogy épen akkor kénytelenek voltak visszavonulni, midőn sz. Tamásnál a Sándor-ezredbeliek Turia-nál a Schwarzenbergiek a sánczokra felmentek.

Még a ki itt volt, nem tudta egy se megfogni a történeteket, itt úgy mentek a dolgok, mintha minden kormányzónak, kit ide hozna, esze megzavarodnak, — az intézkedések mindig elkésnek — mikor még hatfontos ágyúkkal lehetett volna segíteni, 3 fontos volt, mikor 6 fontos volt, már akkor 12 fontos kellett volna, most 12 fontos van már, most azt mondják, hogy addig nem lehet, míg 18 fontos nincs és bomba, — ugyan miért nem hozták hát el a 18 fontost addig is, hisz superflua cautela non nocet. —

Ha összevisszairtam, mentsem nyugtalanságom a bosszúság — hazám ügye feletti kétségbeesésem, tábori lárma, rossz hely — de mind ez nem hátráltatott, hogy az igazságot a maga meztelenségében ki ne írjam, s tisztársaimmal együtt minden betűjeért ne kezeskedjenek. — Isten önnel.

Halász Antal,
a pestmegyei 2ik zászlóalj
3ik századnál főhadnagy.

Megjelenik e lap MINDEN ESTE. Előfizethetni e lapra Pesten a Lukács László nyomdájában (Országuton Kunewalder-házban). — A vidéken a postahivataloknál. EGYES SZÁM ára 3 kr. pp.

Felelős szerkeztő Pálfi Albert. — Nyomtatja és kiadja Lukács László. Országut, Kunewalder-ház.